דגייז ליה. תימה מעיקרא ליעבד מלבן בענין זה: **אבנים שלמות בו'.** תימה דהוה ליה למקשויי לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תניף עליהם קיגר כאן ורוצה לומר כמו שמקדקד הש"ס בסנהדרין ע"ז פרק רבי ישמעאל (דף נב:) גבי מזבח שנקטוה מנחי יון ליתכריהו מבנים שלמות אמר רחמנא לימנעו לא תניף עליהם ברזל כתיב ואם תנופ עליו ולעיבד על ידי שמיר דבמזבח שנו הוה שמיר כדמוכח בסוטה פרק עגלה ערופה (דף מח.) דקתני מעמתו נגיפים הלשכות בטל חוריס ותומים [והיינו בית הלשכה כנ"ל] משמרב בית המקדש בטל השמיר והיינו בית שני דלא בית לשכה לעיבד ולית הכא שמיר מזבח שנקטוה מנחי יון כיון דאפשר על ידי שמיר ויש לומר דשמיר אין עושה חותם שלמות שלא תחגור בה אפילו בה קמח דחולין (דף יח.) ממילא וכמה כדי פגימת המזבח כדי שתחגור בה אפילו ומיהו קשה בית לה] המקדש כתיב מבן שלמה מטא נגיה וקאמר רבי יהושע הוסה שמיר בבית המקדש ט): **ומלאו במזרק בזויות מזבח.** הוה מצי למתני מתני' דמסכת מדות (פ"ג מ"ג) ובקרן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים לה] היו נמוכים על יסוד דרומית יורדין בהן ומתערבין בתוכה ויוצאין לנחל קדרון שלא ניחא ליה למיתני דרך כהנה משום לו] קרא ובקונטרס פירש שהנקבים היו בד' קרנות שיפול דם חטאת לתוכן לו] ויבלע ותימה לפירושו שלא היו המתנות למעלה שלא כנגד חוזה מבחוץ:

דגייז ליה. אמר שיבא שמר הבנין מעל מלבן שבו יהודה: **ופרכינן והא אבנים שלמות נינהו.** שיהא חלק ושלא פגימות ואי אפשר לסתירה להיות חלקה: **דמחיים מידי מפוצים.** כלומר במקומו על (כנגד) חלקו של יהודה הניח עץ מרוח ועוביו כעובי המלבן וחלק [והניח] בתוך המלבן ולא יכול להדביק ח] עם חלוקי האבנים ע"י שפיכת המיחוי של סיד וקונים ולכשיבש קלח נטלו ונשאר מקומו חלק: **קרנות של מזבח חלולות היו.** נקבים נקבים עמוקים בארבעתן ט] שיפול דם החטאת ויבלע למוכו: **למורק בזויות מזבח.** שלמא בית קיבול יש י] כמזרקים: **דמחיים מידי מפוצים.** מקלות וקסמין [דקיס] יא] נתן בין חלוקי האבנים וכשיבש הוציאם ונשארו מקומות יב] נקבים חלוקים ולא שלרן לפגום בפגימות לנקבים:

שהן יג] **יוצאים נרמה.** בעירו של שמואל: **ויו של עולם.** למעוט מקום לבית המזידה מן התורה: **ועלית.** בכל יד] שערך קרי עלייה ומשם לבית המקדש מלמד שבית המקדש היה גבוה מכל ארץ ישראל: **וארץ ישראל גבוהה מכל ארצות** לא הוו ידעי דוכתיה היכא אייתו **ספר יהושע** בכולהו כתיב **ועלה** טו] הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב **וירד** לא כתיב אמרי ש"מ הכא הוא מקומו סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי אמרי ניתתי ביה טו] קליל כדכתיב טו] ובין כתפיו שכן ואיבעית אימא גמירי ז] דסנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד כדכתיב טו] כי קנאת ביתך אכלתני וכתיב ז] זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' אם אבא באהל ביתי ח] אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' וגו' ז] הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדה יער באפרתה זה ו] יהושע דקאתי מאפרים מצאנוה בשדה יער זה בנימין דכתיב ח] בנימין זאב יטרף: **מתני' זבחי שלמי צבור** ואשמות אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין לפנים מן הקלעים ולזכרי כהונה לכל ז] מאכל ליום ולילה עד חצות:

דגייז ליה. מחר שיבא שמר הבנין מעל מלבן של יהודה: **ופרכינן והא אבנים שלמות נינהו.** שיהא חלק ולא פגימות ואי אפשר לסתירה להיות חלקה: **דמחיים מידי מפוצים.** כלומר במקומו על (כנגד) חלקו של יהודה הניח עץ מרוח ועוביו כעובי המלבן וחלק [והניח] בתוך המלבן ולא יכול להדביק ח] עם חלוקי האבנים ע"י שפיכת המיחוי של סיד וקונים ולכשיבש קלח נטלו ונשאר מקומו חלק: **קרנות של מזבח חלולות היו.** נקבים נקבים עמוקים בארבעתן ט] שיפול דם החטאת ויבלע למוכו: **למורק בזויות מזבח.** שלמא בית קיבול יש י] כמזרקים: **דמחיים מידי מפוצים.** מקלות וקסמין [דקיס] יא] נתן בין חלוקי האבנים וכשיבש הוציאם ונשארו מקומות יב] נקבים חלוקים ולא שלרן לפגום בפגימות לנקבים: **שהן** יג] **יוצאים נרמה.** בעירו של שמואל: **ויו של עולם.** למעוט מקום לבית המזידה מן התורה: **ועלית.** בכל יד] שערך קרי עלייה ומשם לבית המקדש מלמד שבית המקדש היה גבוה מכל ארץ ישראל: **וארץ ישראל גבוהה מכל** ארצות לא הוו ידעי דוכתיה היכא אייתו **ספר יהושע** בכולהו כתיב **ועלה** טו] הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב **וירד** לא כתיב אמרי ש"מ הכא הוא מקומו סבור למבנייה בעין עיטם דמדלי אמרי ניתתי ביה טו] קליל כדכתיב טו] ובין כתפיו שכן ואיבעית אימא גמירי ז] דסנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב ובין כתפיו שכן ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד כדכתיב טו] כי קנאת ביתך אכלתני וכתיב ז] זכור ה' לדוד את כל ענותו אשר נשבע לה' וגו' אם אבא באהל ביתי ח] אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה' וגו' ז] הנה שמענוה באפרתה מצאנוה בשדה יער באפרתה זה ו] יהושע דקאתי מאפרים מצאנוה בשדה יער זה בנימין דכתיב ח] בנימין זאב יטרף: **מתני' זבחי שלמי צבור** ואשמות אלו הן אשמות אשם גזילות אשם מעילות אשם שפחה חרופה אשם נזיר אשם מצורע אשם תלוי שחיטתן בצפון וקיבול דמן בכלי שרת בצפון ודמן טעון שתי מתנות שהן ארבע ונאכלין לפנים מן הקלעים ולזכרי כהונה לכל ז] מאכל ליום ולילה עד חצות:

ומרחיב מחמיעו ופוגה בחלכסון לנפון ועולה מדציר יח] ומרחיב לנד לפון ט] לל הכתף יט] היבוסי היה ירושלים ומשתחוה מן המזרח מונה כ] והולך עד ירושלים: **כחיב ועלה הגבול ולא כחיב וירד.** ועוד מ] כתיב כא] בעלייה ט] אחת מירושלים עד ראש ההר על פני גיא בן הינום כב] ומשם עד היס שהוא לרוח מערב כתיב ותאר הגבול וילך מרחב] **ולא כחיב ועלה.** ונחלת בנימין בנפונה של נחלת יהודה וגבול נגב לבנימין הוא גבול לפונה ליהודה אלא שהיו מורך נחלת בנימין מן המזרח ועד היס אלא עד ירושלים ועד ההר אשר על ראש] גיא בן הינום ועד קריית יערים כה]: **כחיב ועלה ואחר ולא כחיב וירד.** ואחר היינו לא עליה ולא ירידה למדנו שרשם ההר אשר על גיא בן הינום הוא גבוה מן הכל ולמעלה מירושלים דמירושלים ולמטה כתיב ועלה: **סבור למיבנייה בעין עיטם.** נראה בעיני שהוא מעין מי נפתוח החמור שם מ] [יהושע טו] אחר עליית ההר אשר על פני גיא בן הינום אשר לא נכתב ירידה בינתיים: **ניתתי ביה קליל.** נעשה אותו נמוך מעט ונגנזו בירושלים שהיה למטה כדכתיב כתפיו ולא כתיב **ואחיה** בה] **דאמרי.** הא ליתא בגמרא בעין עיטם משום דלרוחץ שם נחלת בנימין מנחלת יהודה יותר משיעור הר הבית ואפשר בה] לעמוד הגזית לעזרה ואין בעין סנהדרין בעזרה דכתיב וקמת ועלית וגו' ולריכה להיות בחלקו של יהודה כדמפרש ואזיל ע] גמירי סנהדרין בחלקו של יהודה כדכתיב (בראשית מט) ומחוקק מבין רגליו: **אם כל עמוה.** אשר עינה את עמו לעסוק ולדעת ונשבע ונדר אם אתא בהאי וגו': **כתנ' וכאי שלמי צבור.** כבשי עלרת: **אשם גזילות.** האמור בשבועת הפקדון (ויקרא ה): **אשם מעילות.** הנאמר בו בהקדש: **אשם שפחה חרופה.** ו) הבא על שפחה כנענית המיועדת בח] לעבד עברי: **אשם נזיר.** שנטמא בתת דכתיב ביה וחזיר לה' את ימי נזרו וגו' (במדבר ו): **אשם מלוי.** ספק שגג בכרת ספק לא חטא והוא כתוב בויקרא ה] גבי אשם מעילות. אשם ודאי ל"ג שכל מלו שהוכרו אשמות ודאין הן חוץ מאשם מלוי: **אשי מאנות אשם מרצע.** דבאשם נמי בעינן זריקת שניה דכתיב במקום אשר יחמטו וגו' (ויקרא ז): **ונאכלין לפנים מן הקלעים.** דכתיב באשם בויקח קרא [במדבר יח] לכל מאשם וגו' נקדש הקדשים מתלנו וגו'. ותנחי שלמי צבור בגמרא [נה.] מפרש מנח ליה: גמ'

שיטה מקובצת דאמר רב כחנא קרנות של מזבח חלולות היו. (מיכת מנחים נמקק). וי"מ קרנות המזבח חלולות היו כדתנן במס' מדות (פ"ג מ"ג) נקבן מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמים דקין שהדמים הניתנים על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהם ומתערבין בתוכה ויוצאין לנחל קדרון: **בבולחו שבשבים** ויורד הגבול **ותאר הגבול ובשבט בנימין כתיב ועלה.** פי' מעין עיטם ואילך לדרום הוא גבול שאר שבטים וכל הנפון על עין עיטם גבול בנימין, ובפותן גבולים שמעין עיטם ואילך לדרום כתיב וירד ובגבול בנימין שבנפון עד עין עיטם כתיב ועלה, ומפני שעין עיטם גבוה מכולם ועין עיטם זה מי נפתוח (לשון רש"י בנוסחאות מהר"פ): **ניתתי בה** קליל. גלגל, ניתתי כמו תייתי מילתי בתמוד לעיל (דף יט ע"ב): **אם אתן שנת לעיני.** (ע"ת והילך היה נוהג כך, והלך תמיד בגדיים (דף טו.) הנוהג שלא ליתן שלשה ימים מכין מותו ויהן ולמחר. ויש לפרש דקאי אתחלת עין עיטם ויש ליתן שנת לעיני ולא יהא נוהג כך כל ימיו, אבל לא היה נוהג שלא ליתן שנת לעיני כלל:

תורה אור השלם

1. יְהוָה צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם וְאָכְלוּ וְכָבְשׁוּ אַבְנֵי קָלַע וְשָׁתוּ הָמוּ כְּמוֹ יַיִן וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ: זכריה ט, טו
2. וְדָוִד בָּרַח וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֶּד לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בְּנָיוֹת (וּבְנָיוֹת): וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בִּנָיוֹת (וּבְנָיוֹת) בָּרָמָה: ש"א יט, יח-יט
3. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז, ח
4. וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל לְפֵאַת צָפוֹנָה מִן הַיַּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל כֶּתֶף יְרִיחוֹ מִצָּפוֹן וְעָלָה בָהָר יָמָּה וְהָיָה תֹּצְאֹתָיו מִדְבָּרָה בֵּית אָוֶן: וְעָבַר מִשָּׁם הַגְּבוּל לוּזָה אֶל כֶּתֶף לוּזָה נֶגְבָּה הִיא בֵּית אֵל וְיָרַד הַגְּבוּל עַטְרוֹת אַדָּר עַל הָהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לְבֵית חורן תַּחְתּוֹן: וְתָאַר הַגְּבוּל וְנָסַב לְפֵאַת יָם נֶגְבָּה מִן הָהָר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בֵּית חורן נֶגְבָּה וְהָיָה (וְהָיוּ) תֹּצְאֹתָיו אֶל קִרְיַת בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאַת יָם: יהושע יח, יב-יד
5. לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכַן: דברים לג, יב
6. כִּי קְנֹאת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי: תהלים סט, י
7. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכֹר יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב: אִם אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנֻהָ בִּשְׂדֵי יָעַר: תהלים קלב, א-ו
8. בִּנְיָמִן זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל: בראשית מט, כז

תורה אור השלם

1. יְהוָה צְבָאוֹת יָגֵן עֲלֵיהֶם וְאָכְלוּ וְכָבְשׁוּ אַבְנֵי קָלַע וְשָׁתוּ הָמוּ כְּמוֹ יַיִן וּמָלְאוּ כַּמִּזְרָק כְּזָוִיּוֹת מִזְבֵּחַ: זכריה ט, טו
2. וְדָוִד בָּרַח וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֶּד לוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה לוֹ שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בְּנָיוֹת: וַיֻּגַּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בִּנָיוֹת בָּרָמָה: ש"א יט, יח-יט
3. כִּי יִפָּלֵא מִמְּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דִּין לְדִין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דִּבְרֵי רִיבֹת בִּשְׁעָרֶיךָ וְקַמְתָּ וְעָלִיתָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ: דברים יז, ח
4. וַיְהִי לָהֶם הַגְּבוּל לְפֵאַת צָפוֹנָה מִן הַיַּרְדֵּן וְעָלָה הַגְּבוּל אֶל כֶּתֶף יְרִיחוֹ מִצָּפוֹן וְעָלָה בָהָר יָמָּה וְהָיָה תֹּצְאֹתָיו מִדְבָּרָה בֵּית אָוֶן: וְעָבַר מִשָּׁם הַגְּבוּל לוּזָה אֶל כֶּתֶף לוּזָה נֶגְבָּה הִיא בֵּית אֵל וְיָרַד הַגְּבוּל עַטְרוֹת אַדָּר עַל הָהָר אֲשֶׁר מִנֶּגֶב לְבֵית חורן תַּחְתּוֹן: וְתָאַר הַגְּבוּל וְנָסַב לְפֵאַת יָם נֶגְבָּה מִן הָהָר אֲשֶׁר עַל פְּנֵי בֵּית חורן נֶגְבָּה וְהָיָה (וְהָיוּ) תֹּצְאֹתָיו אֶל קִרְיַת בַּעַל הִיא קִרְיַת יְעָרִים עִיר בְּנֵי יְהוּדָה זֹאת פְּאַת יָם: יהושע יח, יב-יד
5. לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד יְהוָה יִשְׁכֹּן לָבֶטַח עָלָיו חֹפֵף עָלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתֵפָיו שָׁכַן: דברים לג, יב
6. כִּי קְנֹאת בֵּיתְךָ אֲכָלָתְנִי וְחֶרְפּוֹת חוֹרְפֶיךָ נָפְלוּ עָלָי: תהלים סט, י
7. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת זְכֹר יְהוָה לְדָוִד אֵת כָּל עֻנּוֹתוֹ: אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לַיהוָה נָדַר לַאֲבִיר יַעֲקֹב: אִם אָבֹא בְּאֹהֶל בֵּיתִי אִם אֶעֱלֶה עַל עֶרֶשׂ יְצוּעָי: אִם אֶתֵּן שְׁנַת לְעֵינָי לְעַפְעַפַּי תְּנוּמָה: עַד אֶמְצָא מָקוֹם לַיהוָה מִשְׁכָּנוֹת לַאֲבִיר יַעֲקֹב: הִנֵּה שְׁמַעֲנוּהָ בְאֶפְרָתָה מְצָאנֻהָ בִּשְׂדֵי יָעַר: תהלים קלב, א-ו
8. בִּנְיָמִן זְאֵב יִטְרָף בַּבֹּקֶר יֹאכַל עַד וְלָעֶרֶב יְחַלֵּק שָׁלָל: בראשית מט, כז

ליקוטים

(שייך לעמוד הבא)

סבור למיבניה בעין עיטם. שאלת ממני דמקראי משמע דהר הבית והמקדש גבוה מירושלים, והכי אמרינן נמי (תגיגה ב' ע"א) כל קטן שיכול לאחוז בידו של אביו ולעלות מירושלים להר הבית אביו חייב להעלותו. והכי אמרינן בובחים דסבור למיבנייה בעין עיטם שהוא המקום גבוה מכל ארץ ישראל, אלא משום דכתיב ובין כתפיו שכן נחיתו פורתא. מכל הני משמע שהר הבית גבוה מכל ירושלים, ועתה אני רואה שהיא גבוהה מהר הבית מכל סביבות הבית חוץ מצד הדרום אשר שם עמק יהושפט ושם לא היה בנין. **תשובה.** דע כי ב' דברים גרמו זה, והוא כי בהיות כי עכו"ם כבשו את הבית כמה פעמים ומשנאתם אותו ערו ערו עד היסוד בו. ועוד כדי שלא יהיה גבוה ממקום שלהם. ולפי שהמקום מדרון הנשמים היו שוטפין מידי שנה בשנה את העפר שהיה ניחוח ומוליכין אותו עד ששפל קרקעות הר הבית. וגם מלכי העכו"ם היו חופרים כדי לגלות יסודות הבית לבנות עליהם חומת הבית. ודע דתנן ביומא (נ"ג ע"ב) משניטל הארון אבן היתה שם מימות הנביאים ושתיה שמה גבוה מן הקרקע ג' אצבעות ועליה היה נותן, פי' המחתה של קטורת. ועתה שאלתי את פי העכו"ם ואמרו לי שהיא גבוה ב' קומות וירתר, וזו ראיה גמורה שנאכל קרקעות הבית. גם ירושלים נחרבה כמה פעמים ומפולת הבתים נעשה תל, וברבות הימים נכבש המקום ההוא ונעשה קרקע ובנו עליה בתים, וכן הרבה פעמים עד שנעשה גבוה. וכן תמצא עד היום בנינים תחת הבתים, ואפילו אם יחפרו בעומק לא יגיעו לקרקע בתולה. ועד היום מהבתים הסמוכים לפתחי המקדש עולים במדרגות למקדש וכן היו כל בתי ירושלים נמוכים מן המקדש דכתיב לרומם את בית אלהינו. עוד משמע דציון היה בהר דכתיב הר ציון, ועתה אני רואה בתים גבוהים מציון, אלא מאי אית לך למימר שגבה מקום בנין הבתים. ואמרו לי שנמצאו בתים בסוף הבנין קרוב לציון בנויים בסלע, צ"ל שהם מכלל הר ציון וכן אמרו העכו"ם דשכונת היהודים היא מכלל ציון (דצפ"ז מ"ב סימן תרל"ט):

(א) רש"י ד"ה כתיב ועלה וכו' ועוד כתיב עליה אחת מירושלים אל ההר הסר אשר על פני:

שינויי נוסחאות

א] כהנא קרנות של מזבח חלולות כל"ל (*ש"ס וברש"י): ב] הילך הוא ושמואל כל"ל (גליון): ג] כ"ל וירד הגבול ותאר (*ש"ס). וכ' לות כה. כ"מ כתיב ועלה הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב ותאר לא כתיב אמרי (בירו"א וק' וצ"ע). ועי' מהכ"מ פ"ח מהל' בית הבחירה ה"ב כ"ל ד] ואיבא דאמרי גמירי (כתה"י וש"ס): ה] כ"ל ביתי וגו' אם (כתה"י): ו] גי' הערוך ערך הגה זה ספר יהושע. ע"פ פי' נכון (הגרי"ב): ז] כ"ל בכל (כתה"י): ח] להידבק (כתה"י): ט] כ"ל היו באבעתן (ש"ס): י] יש להם (*ש"ס): יא] כנ"ל ועי' חלקים: יב] מקומותם כנקבים חלולים (נ"ל חלקין) ולא הוצרך לפגום בהם פגימות לנקבים וסל"ד (ע"פ כתה"י וש"ס): יג] כ"ל שהיו (*ש"ס): יד] מכל שעריך קרי עלייה משם לבית כ"ל (*ש"ס): טו] כ"ל פירש (ש"ס): טז] ברוחותיהם ובמקצועותיהם (כי"ס): יז] והן הן (כתה"י וד"ה): יח] נאון הספסון ועלה הגבול דברה (יהושע טו, ז): יט] כ"ל כתף (ש"ס): כ] ומנה והלך עד ירושלים כתיב ועלה כל"ל וסל"ת (ע"פ כתה"י ש"ס וצ"ק): כא] כתיב בו עלייה אחת כל"ל (*ש"ס): כב] כ"מ נוסף ועד קריית יערים: כג] הגבול ולא הל"ת (שמכ"י וצ"ק): כד] על פני גיא (*ש"ס): כה] כאן נשמט קטע נכבד וכל"ל יערים והיינו דאמר הכא בכולהו כתיב וירד הגבול ותאר הגבול בשבט בנימין ועלה כתיב וירד לא כתיב. ה"ג והכי פירושא, בכל התחומי יהודה הנזכרים בצפון שהם משכלתה נחלת בנימין ולהלן לצד מערב וסמוכים לגבול דרומי של שאר שבטים כתיב בהו וירד הגבול ותאר ולא כתיב עלה וכל כמה שהגבול צפוני של יהודה סמוך לנחלת בנימין מן המזרח עד קריית יערים כתיב ועלה ותאר וסל"ת (ע"פ כתה"י ד"ו וש"מ). לפיעו נשמט בדילוג הדומות יערים יערים. ועי' מהכ"מ פ"ח: כו] כלפ מות ד': כז] ל"ל ואי אפשר (כתה"י וד"ה): כח] ל"ל המירותה (שמכ"י וכ"ה בכתה"י): כט] כ"ז בית ראשון וכ"מ ממקן ולפניו סוסיפו מינה והיינו ע"פ ל"ק. ומהמכ"ד דכי הדום משמע ל"ג מיכוס אלו: ל] ס"ת ניטל טעם ביאה וניתנה לעוברי עבירה ומסתמא בבית שני שחרב בימיו איירי תדע דקאמר נמי ניטלה ברכה מן הפירות ואשכחנא בבית שני שהיו וכו': לא] שמביא בפ"ק כל"ל (גליון): לב] כדאמר ר' נחמיה בפ' עגלה (ש"מ): לג] שני הוה דקאמר התם לשנה (ש"מ): לד] ל"ל דבבית (ש"מ): לה] ל"ל משום דמיתוי קרא (ש"מ): לו] ל"ל שהדמים הניתנים על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן כו' כל"ל (שמכ"י וצ"ק): לז] ויבלע לתוכן (ש"מ):

ע] סנהדרין פו. [קידושין סט.] ספרי שופטים קנב, ירושל' סנהדרין פי"א ה"ג, ב] ספרי דברים כג, עקב לו, שופטים שם, ג] [מנחות יומנו] על יוקר מן מעטן מיס (כרתמים יח) קלל מיח], ד] עי' ירוש' מכות פ"ב ה"ו ועי' מכילתא ס"פ יתרו ומשפטים ספ"ד, ה] ירוש' נזיר פ"ח ה"ב, ו) קידושין סט:, ז) במדבר לד ג-יג, ח) יהושע טו ח, ט, ט) ספרי ברכה שנב, י) כריתות יא., כ) [וע"ע תוס' סוכה מט. ד"ה שכל, וע"ז רנ: ד"ה מלכא, ומגילה כח. ד"ה מלכא, ותוס' מולין יח. ד"ה וממה]: